



ЕВРОПЕЙСКО ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Европейското териториално сътрудничество е инструментът на политиката на сближаване, който има за цел разрешаването на трансгранични проблеми и съвместното развитие на потенциала на различните територии. Действията в рамките на сътрудничеството се подкрепят от Европейския фонд за регионално развитие чрез три основни компонента: трансгранично сътрудничество, транснационално сътрудничество и междурегионално сътрудничество.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Член 178 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент (ЕС) № 1299/2013 от 17 декември 2013 г.

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Европейското териториално сътрудничество е част от политиката на сближаване от 1990 г. насам. За първи път в историята на европейската политика на сближаване беше приет специален регламент за програмния период 2014—2020 г., който обхваща действия в рамките на европейското териториално сътрудничество, подкрепяни от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР). Европейското териториално сътрудничество е инструментът на политиката на сближаване, който е предназначен да разрешава проблеми, които надхвърлят националните граници и изискват намирането на общо решение, и да развива с общи усилия потенциала на различните територии.

Сумата, отпусната за европейското териториално сътрудничество за бюджетния период 2014—2020 г., възлиза на 9,3 милиарда евро. Тези ресурси са разпределени, както следва:

1. 74,05 % за трансгранично сътрудничество. Тези програми имат за цел да обединят усилията на регионите или местните органи на управление, които имат обща граница (сухоземна или морска), с оглед на развитието на граничните райони, на използването на техния неоползотворен потенциал за растеж и на предприемането на съвместни действия по отношение на идентифицираните общи предизвикателства. Тези общи предизвикателства включват въпроси като: слаб достъп до информационните и комуникационните технологии (ИКТ); лоша транспортна инфраструктура; местни промишлени сектори в упадък; неподходяща стопанска среда; липса на мрежи между местните и регионалните администрации; ниско равнище на научни изследвания и иновации и на



внедряване на ИКТ; замърсяване на околната среда; предотвратяване на рискове; негативно отношение към гражданите на съседни страни и т.н.;

2. 20,36 % за транснационално сътрудничество. Тези програми обхващат по-големи транснационални територии и имат за цел да задълбочат сътрудничеството въз основа на действия, които насърчават интегрираното териториално развитие между националните, регионалните и местните структури в големите географски райони в Европа. Те покриват също така морското трансгранично сътрудничество, в случаите, когато то не е включено в обхвата на програмите за трансгранично сътрудничество;
3. 5,59 % за междурегионално сътрудничество. Тези програми имат за цел да повишат ефективността на политиката на сближаване въз основа на действия, които насърчават обмена на опит между регионите по въпроси като разработването и прилагането на програмите, устойчивото развитие на градовете и анализа на тенденциите, свързани с развитието в рамките на територията на Съюза. Обменът на опит може да включва насърчаване на взаимно полезно сътрудничество между иновативни групи за интензивни научни изследвания и обмена между научните работници и научноизследователските институции.

ГЕОГРАФСКИ ОБХВАТ

По принцип всички външни и вътрешни сухоземни граници на ЕС, както и морските граници (региони, отдалечени на максимално 150 км едни от други, или в случая на най-отдалечените региони — на повече от 150 км) могат да получават подкрепа чрез компонента за трансгранично сътрудничество. Комисията определя кои райони се включват в обхвата на транснационалното сътрудничество, като взема под внимание макрорегионалните стратегии и стратегиите за морските басейни, като съществува и възможността държавите членки да добавят съседни територии. Междурегионалното сътрудничество ще обхваща цялата територия на Европейския съюз. По отношение на най-отдалечените региони може да се прилага съчетание от действия за трансгранично и транснационално сътрудничество в рамките на една-единствена програма за сътрудничество.

Трети държави могат също да участват в програмите за сътрудничество. В такива случаи Европейският инструмент за съседство (ЕИС) и Инструментът за предприсъединителна помощ (ИПП II) също могат да се използват за финансиране на действията за сътрудничество.

ТЕМАТИЧНА КОНЦЕНТРАЦИЯ

С цел да се увеличи максимално въздействието на политиката на сближаване и да се допринесе за изпълнението на стратегията „Европа 2020“, подкрепата в рамките на ЕФРР за програмите за европейско териториално сътрудничество трябва да се насочи към ограничен брой тематични цели^[1], които са пряко

[1]Член 9 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 от 17 декември 2013 г. съдържа списък с тематични цели.



свързани с приоритетите на тази стратегия. В Регламента относно ЕФРР^[2] се определя списък с инвестиционни приоритети за всяка тематична цел. Те се допълват също така и от допълнителни приоритети, адаптирани към специфичните нужди на действията в рамките на европейското териториално сътрудничество.

Трансграничните и транснационалните програми трябва да са насочени към максимум четири тематични цели, докато за междурегионалното сътрудничество няма такива ограничения. Ето примери за приоритетни области за подкрепа, които са характерни за програмите за европейско териториално сътрудничество:

1. Трансгранично сътрудничество: насърчаване на устойчивите и качествените работни места и оказване на подкрепа за трудовата мобилност чрез интегриране на трансграничните пазари на труда, насърчаване на социалното приобщаване и интегрирането на общностите през границите, разработване и прилагане на съвместни програми в областта на образованието, професионалното обучение и обучението и др.;
2. Транснационално сътрудничество: увеличаване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересованите лица, както и на ефикасността на публичната администрация, чрез разработване и координиране на макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни;
3. Междурегионално сътрудничество: увеличаване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересованите страни, както и на ефикасността на публичната администрация, чрез разпространение на добри практики и експертни знания, насърчаване на обмена на опит и др.

СПЕЦИАЛНИ РАЗПОРЕДБИ ЗА ПРОГРАМИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

Като се има предвид участието на повече от една държава членка в разработването и прилагането на програмите за сътрудничество, регулаторните разпоредби относно европейското териториално сътрудничество се отнасят до редица специфични въпроси, например разпределението на отговорността в случай на финансови корекции, процедурите за учредяване на съвместен секретариат от съответните управляващи органи, специалните процедури за участие на трети държави или територии, изискванията за докладите за изпълнение и др.

Държавите членки, участващи в програмата за сътрудничество, трябва да определят един-единствен управляващ орган, един-единствен сертифициращ орган и един-единствен одитиращ орган. Освен това управляващият орган и одитиращият орган следва да са разположени в една и съща държава членка.

Правилото, че всяка държава членка трябва да приеме национални правила за допустимостта на разходите (което се прилага за други програми в рамките на ЕФРР), не е удачно в случая на европейското териториално сътрудничество.

[2]Член 5 от Регламент (ЕС) № 1301/2013 от 17 декември 2013 г.



Съответно на европейско равнище трябваше да се установи ясна йерархия на правилата за допустимост на разходите.

Също така участието на няколко държави ще доведе до по-високи административни разходи. Поради това горната граница за разходите за техническо съдействие следва да бъде по-висока в сравнение с други видове програми.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПОЛИТИКАТА НА СБЛИЖАВАНЕ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА СЛЕД 2020 Г.

През май 2018 г. Комисията внесе предложения за нови регламенти относно политиката на сближаване на ЕС за периода след 2020 г. Те включват регламент относно специалните разпоредби за цел „Европейско териториално сътрудничество“ (Interreg). В бъдеще европейското териториално сътрудничество вероятно ще обхваща пет компонента:

- трансгранично сътрудничество;
- транснационално и морско сътрудничество;
- сътрудничество в най-отдалечените региони;
- междурегионално сътрудничество;
- междурегионални иновационни инвестиции.

Предложеният регламент също така поставя две конкретни цели по отношение на Interreg:

- по-добро управление на Interreg;
- по-безопасна и по-сигурна Европа.

През юли 2020 г. Европейският съвет постигна съгласие по дългосрочния бюджет на ЕС за периода 2021—2027 г. В заключенията си Европейският съвет предложи отпускането на 7,93 милиарда евро за европейско териториално сътрудничество.

Този регламент попада в обхвата на обикновената законодателна процедура, в която Европейският парламент има еднакви правомощия със Съвета. Това означава, че до края на 2020 г. тези две институции ще трябва да постигнат консенсус относно бъдещите правила за европейското териториално сътрудничество. През март 2019 г. Парламентът приключи първото си четене.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Тъй като Регламентът за европейското териториално сътрудничество попада в обхвата на обикновената законодателна процедура, Европейският парламент беше в състояние да се произнесе по неговото съдържание наравно със Съвета. Парламентът се застъпи за запазване на съществуващата структура за европейско териториално сътрудничество, съставена от три различни вида програми.



Парламентът обърна внимание на специфичните предизвикателства, пред които са изправени най-отдалечените региони, и с оглед на улесняването на трансграничното сътрудничество по отношение на морските граници за тези региони в правилото относно разстоянието от 150 км беше въведена по-висока степен на гъвкавост. Освен това благодарение на инициативата на Парламента най-отдалечените региони могат да съчетават разпределените от ЕФРР средства за трансгранично и транснационално сътрудничество в една-единствена програма за териториално сътрудничество. И накрая, бяха създадени специфични правила с цел да се отговори на потребностите на най-отдалечените региони, които си сътрудничат с трети държави.

Що се отнася до транснационалното сътрудничество, Парламентът успя да защити своята позиция, а именно че Комисията трябва да взема под внимание съществуващите и бъдещите макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни, когато взема решения относно списъка с областите, които имат право да получават подкрепа.

Парламентът въведе повече гъвкавост по отношение на правилата по два начина: като насочи 80 % от средствата към четири тематични цели и предвиди свобода на действие по отношение на останалите 20 %; и като въведе гъвкавост по отношение на 15 % от средствата с оглед на прехвърлянето на ресурси между перата за трансгранично и транснационално сътрудничество.

Парламентът счита, че списъкът на различните инвестиционни приоритети е адаптиран към специфичните потребности, свързани с европейското териториално сътрудничество. Условието за изпълнение на програмите за сътрудничество бяха рационализирани, т.е. беше намален броят на органите, които участват в изпълнението на програмите, и бяха изяснени съответните им отговорности. Изискванията по отношение на съдържанието на програмите за сътрудничество и докладите за изпълнение бяха доуточнени с цел да се намали административната тежест за органите, отговарящи по програмите.

Парламентът се застъпи категорично за необходимостта от подобряване на европейското териториално сътрудничество, по-специално по отношение на следните аспекти:

- укрепване на европейското териториално сътрудничество като самостоятелна цел на политиката на ЕС на сближаване въз основа на надеждно равнище на финансиране за целия период 2014—2020 г.;
- постигане на подходящ баланс в тематичната концентрация, с цел тя да бъде достатъчно стабилна с оглед на съответствието ѝ с целите за 2020 г., както и да бъде достатъчно гъвкава, за да се приспособи към различните потребности на трансграничното и транснационалното сътрудничество;
- подобряване на управлението и одита на програмите с оглед на постигането на добри резултати.

Marek Kołodziejski



